

ISSN 2076–1554

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

Видавництво «Гілея»

 Гілея

Науковий вісник

Випуск 191-192 (№ 1-2)

Київ – 2024

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації: серія KB № 22632-12532ПР від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:

Вченої ради Українського державного університету ім. Михайла Драгоманова
(протокол № 06 від 29 лютого 2024 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Відповідальний редактор:

Іванець Н. В., доктор філософії, завідувачка Навчально-наукової лабораторії «Соціальна філософія, філософія освіти та освітня політика» (Український державний університет імені Михайла Драгоманова)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Український державний університет імені Михайла Драгоманова)

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Український державний університет імені Михайла Драгоманова)

Гуменюк Б. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Український державний університет імені Михайла Драгоманова)

Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

Куйбіда В. С., д-р наук з державного управління, канд. юридичних наук, проф., (Україна, президент Всеукраїнської асоціації магістрів державного управління)

Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України)

Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України)

Редакційна колегія з філософських наук:

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Глушко Т. П., д-р філос. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Жижко Т. А., д-р філос. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Кивлюк О. П., д-р філос. наук, проф. (Київського університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»)

Панченко Л. М., канд. філос. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Шиндаулова Раушан, д-р філос. наук (Казахстан, Казахська національна консерваторія імені Курмангазі)

Ярошенко А. О., д-р філос. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Редакційна колегія з політичних наук і публічного управління та адміністрування:

Андрущенко Т. В., д-р політ. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Андрюкайтене Р., д-р PhD соціальних наук (менеджмент), (Литва, Маріямполь)

Бєбик В. М., д-р політ. наук, канд. психологічних наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Котигоренко В. О., д-р політ. наук, проф. (Україна, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України)

Куйбіда В. С., д-р наук з державного управління, канд. юридичних наук, проф., (Україна, президент Всеукраїнської асоціації магістрів державного управління)

Новакова О. В., д-р політ. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Тімашова В. М., д-р політ. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Редакційна колегія з історичних наук:

Андрусин Б. І., д-р іст. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Гуменюк Б. І., д-р іст. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Євтух В. Б., д-р іст. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Лучаківська Ів., доктор філософії, доц. (Жешувський Університет (Польща))

Макарчук С. С., канд. іст. наук, доц., керівник (Миколаїв, Обласний центр пошукових досліджень та редакційно-видавничої діяльності)

Мелешенко Т. В., канд. іст. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Потільчак О. В., д-р іст. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф. (Український державний університет ім. Михайла Драгоманова)

Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2024. – Вип. 191-192 (№ 1-2). – 131 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем сучасної науки в умовах полікультурного глобалізаційного суспільства. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

ISSN 2076-1554

Ukrainian State University named after
Mykhailo Drahomanov

Publishing House Hileya

Hileya
SCIENTIFIC BULLETIN

Volume 191-192 (№ 1-2)

Kyiv – 2024

The collection is founded in 2004. Printed on a monthly basis

Certificate of printed mass media's state registration (re-registration): Series KB № 22632-12532IIP from April 17th, 2017

Printed by decision

of Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov
(protocol № 06 dated February 29, 2024)

The collection is a member of international database

Google Scholar; Index Copernicus (Poland); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (India).

Honored Chief Editor:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Chief Editor:

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Editor-in-Chief:

Responsible editor: Ivanets N. V., Ph.D. Sciences, Head of the Educational and Scientific Laboratory "Social Philosophy, Philosophy of Education and Educational Policy" (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Editorial Board:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophy Science, Prof., Member - cor. NAS of Ukraine, Acad. National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Vashkevich V. M., Doctor of Philosophy Sciences, Prof. (Ukraine, Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University)

Humenyuk B. I., Doctor of History Sciences, Prof. (Ukraine, Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University)

Kolesnyk V. F., Doctor of History. Sciences, Prof., Member-cor. National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Taras Shevchenko Kyiv National University)

Kuybida V. S., Doctor of Public Administration, Candidate of Sciences. of Legal sciences, Prof., (Ukraine, president of the All-Ukrainian Association of Masters of Public Administration)

Rafalskyi O. O., Doctor of History, Sciences, Prof. (Ukraine, I. F. Kuras Institute of Political and Ethnonational Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine)

Soldatenko V.F., Doctor of History Sciences, Prof., Member-cor. National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, I.F. Kuras Institute of Political and Ethnonational Studies, National Academy of Sciences of Ukraine)

Philosophical Sciences Editorial Board:

Vashkevich V. M., Doctor of Philosophy. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Hlushko T. P., Doctor of Philosophy. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Zhizhko T. A., Doctor of Philosophy. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Kyvylyuk O. P., Doctor of Philosophy. Sciences, Prof. (Kyiv University of Intellectual Property and Law of the National University "Odesa Law Academy")

Panchenko L. M., candidate Philos. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Shindaulova Raushan, Doctor of Philosophy. Sciences (Kazakhstan, Kazakh National Conservatory named after Kurmangazy)

Yaroshenko A. O., Doctor of Philosophy. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Editorial board for political sciences and public management and administration:

Andrushchenko T. V., Doctor of Aviation. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Andryukaitene R., PhD, Social Sciences (Management), (Lithuania, Marijampol)

Bebyk V. M., Doctor of Aviation. of Science, candidate of psychological sciences, prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Kotyhorenko V. O., Doctor of Aviation. Sciences, Prof. (Ukraine, I.F. Kuras Institute of Political and Ethnonational Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine)

Kuybida V. S., Doctor of Public Administration, Candidate of Sciences. of legal sciences, prof., (Ukraine, president of the All-Ukrainian Association of Masters of Public Administration)

Novikova O. V., Doctor of aviation. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Timashova V. M., Doctor of aviation. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Editorial board for historical sciences:

Andrusyshyn B. I., Ph.D. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Humenyuk B. I., Doctor of History Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Yevtukh V. B., Doctor of History Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Luchakivska Iv., Ph.D. Sciences, associate professor (University of Rzeszów (Poland))

Makarchuk S. S., candidate history of Sciences, associate professor, manager (Mykolaiv, Regional Center for Search Research and Editorial and Publishing Activity)

Meleshchenko T. V., candidate history Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Potylchak O. V., Doctor of History Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Stoyan T. A., Ph.D. Sciences, Prof. (Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov)

Hileya: Scientific Bulletin. – Kyiv : «Publishing house «Hileya», 2024. – Volume 191-192 (№ 1-2). – 131 p.

The collections' concept is based on a multifaceted scientific coverage of the problems of formation of informational civilization. The main headings cover areas of historical, philosophical and political sciences. It is designed for specialists in the humanities and socio-political sciences.

©Editorial board, 2024
©Authors of articles, 2024
© Ukrainian State University named after
Mykhailo Drahomanov, 2024

 ЗМІСТ

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Бабляк С. Д., Рудик Ю. С. Планування лікарської кар'єри: розгляд життєвих сценаріїв.....	9
Богданець І. М. Вплив віртуальної реальності на формування ідентичності. Віртуальна ідентичність.....	17
Братута Є. О., Братута О. Г. Теоретичне дослідження суспільного феномену гібридна війна як явища у системі міжнародних відносин.....	21
Вашкевич В. М., Лавриненко В. Г. Реалізація компетентнісного підходу до мовної підготовки майбутніх педагогів.....	31
Голик М. М., Гинда О. М., Вишневська С. М. Морально-етичні основи культури спілкування військового лідера.....	37
Гончаров Г. М. П'ята колона руського міра.....	42
Лимар В. Б. Філософське підґрунтя поняття «свобода» в Ісламі.....	48
Рогова О. Г. Гідність як провідна цінність нової української школи: від проблеми визначення до шляхів набуття.....	53

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Бондаренко О. І. Проблема цифрового розриву крізь призму кваліфікаційної невідповідності робочої сили.....	59
Гай-Нижник П. П. Напередодні тотальної війни: російське засліплення дипломатії Володимира Зеленського (травень 2019 – лютий 2022).....	66
Zeunalova Shabnam. Energy diplomacy from the perspective of different international relations theories. (Енергетична дипломатія з точки зору різних теорій міжнародних відносин).....	83
Kostyrev A. G. The Baltic-Black seas defence belt as a key factor of the new European security system. (Балто-Чорноморський оборонний пояс як ключовий фактор нової системи Європейської безпеки).....	88
Слободянюк А. В., Куран О. В. Еміграція молоді у період військової нестабільності України.....	99
Таран В. О., Гайворонська Т. О. Проблема формування моделі соціальної політики держави в умовах політичної нестабільності.....	104

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Дорошева А. О. Тенденції розвитку сучасних краєзнавчих досліджень історії портових міст Півдня України ХІХ – початку ХХ ст.....	114
Хавалко С.З. «Радянізація» львівських музеїв у 1939—1941 рр.: Львівський історичний музей у процесі перемін.....	121

CONTENT

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Babliak S. D., Rudyk Y. S. Planning a Medical career: Consideration of Life Scenarios.....	9
Bohdanets I. Influence of Virtual reality on Identity formation. Virtual identity.....	17
Bratuta Y., Bratuta O. Theoretical research of the Social fact Hybrid War as Phenomena in the System of International relations.....	21
Vashkevych V. M., Lavrynenko V. G. Implementation of the Competency-based approach to Language training of Future teachers.....	31
Golyk M. M., Gynda O. M., Vishnevskaya S. M. Moral and Ethical basics of a Military leader's Communication culture.....	37
Goncharov G. M. The fifth Column is of the Russian measure.....	42
Lymar V. Philosophical basis of the Concept of «Freedom» in Islam.....	48
Rohova O. G. Dignity as a Leading value of the New Ukrainian school: From the Problem of the Definition to Ways of the Formation.....	53

POLITICAL SCIENCES

Bondarenko O. I. The Problem of the Digital divide through the Prism of the Qualification mismatch of the Workforce...59	59
Hai-Nyzhnyk P. P. On the Eve of Total War: russian blinding of Volodymyr Zelenskyi's Diplomacy (May 2019 – February 2022).....	66
Zeynalova Shabnam. Energy Diplomacy from the Perspective of Different international relations Theories.....	83
Kostyrev A. G. The Baltic-Black seas Defence belt as a key Factor of the New European security System.....	88
Slobodyanyuk A. V., Kuran O. V. Youth Emigration during Military Instability in Ukraine.....	99
Taran V. O., Gaivoronska T. O. The Problem of Forming the State social policy model in Conditions of Political instability.....	104

HISTORICAL SCIENCES

Dorosheva A. Trends in Modern local History research on the History of Port Cities in the South of Ukraine in the 19th - early 20th centuries.....	114
Khavalko S. Z. «Sovietization» of Lviv museums in 1939-1941: the Lviv historical Museum is Undergoing changes.....	121

DOI: [https://doi.org/10.31392/HileyA-POLITICAL-2024.1-2\(191-192\).13](https://doi.org/10.31392/HileyA-POLITICAL-2024.1-2(191-192).13)
УДК 314.1

ЕМІГРАЦІЯ МОЛОДІ У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

YOUTH EMIGRATION DURING MILITARY INSTABILITY IN UKRAINE

Слободянюк А. В.,

доцент, кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри суспільно-політичних наук,
директор Центру соціологічних досліджень
Вінницького національного технічного
університету, Україна, Вінниця
e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-4673-7107

Куран О. В.,

бакалавр кафедри менеджменту,
маркетингу та економіки Вінницького
національного технічного університету,
Україна, Вінниця
e-mail: kuranksenia@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3774-9002

*Slobodyanyuk A. V.,
associate Professor;*

*Candidate of Sociological Sciences,
Associate Professor of the
Department of Social and Political
Sciences, Director of the Center
for Sociological Research of Vinnytsia National
Technical University, Ukraine, Vinnytsia
e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-4673-7107*

Kuran O. V.,

*bachelor of Management,
Marketing and Economics Department of
Vinnytsia National Technical University,
Ukraine, Vinnytsia
e-mail: kuranksenia@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3774-9002*

У статті розкрито проблему еміграції молоді в період військової нестабільності та її вплив на демографічну картину України. Доведено, що повномасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року мало далекосяжні соціальні та економічні наслідки, зокрема, пов'язані з психічним та фізичним здоров'ям населення. Дослідивши специфіку та особливості еміграції молоді в сучасних умовах, встановлено, що існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між бажанням людей виїжджати за кордон та залишатись в Україні. Серед факторів, які можуть на це впливати, є як внутрішні, так і зовнішні. До перших відносяться військовий конфлікт на сході України, політич-

на нестабільність, економічна криза та нерівність можливостей серед регіонів, до других – можливості для навчання та роботи за кордоном, лояльна міграційна політика країн ЄС.

Ключові слова: еміграція, міграція, Україна, студенти, молодь.

The article addresses the issue of youth emigration during a period of military instability and its impact on the demographic landscape of Ukraine. It is argued that the full-scale invasion of Russia into Ukraine in February 2022 had far-reaching social and economic consequences, particularly related to the mental and physical health of the population. Examining the specifics and characteristics of youth emigration in contemporary conditions, it is established that there is a problematic situation characterized by a conflict between people's desire to leave the country and to stay in Ukraine. Among the factors influencing this situation are both internal and external elements. Internal factors include the military conflict in eastern Ukraine, political instability, economic crisis, and inequality of opportunities among regions. External factors include opportunities for education and work abroad, as well as the lenient migration policies of EU countries.

Keywords: emigration, migration, Ukraine, students, youth.

Постановка проблеми. В Україні в період останнього десятиліття ми спостерігаємо високий рівень військової нестабільності, що лише підживлюється збройними й територіальними конфліктами, анексією й окупацією територій та загостренням міжнаціональних сутичок. Такі умови вкрай негативно впливають на демографічну картину, адже відбувається зниження народжуваності, підвищення популярності еміграції серед молодого працездатного населення. Цей контекст створює значні соціально-економічні та політичні виклики для молодого покоління України. Однією з головних проблем цього періоду є масова еміграція молоді, яка вирушає за кордон у пошуках кращого майбутнього, стабільних умов працевлаштування та особистої безпеки.

У XXI столітті вміння і знання мають визначальне значення. Освіта, молодість і здоров'я — головні складові соціального ресурсу особи. Україна не є винятком у цьому відношенні. Дедалі більше молодих українців прагнуть здобути міжнародно визнану освіту та кваліфікацію в університетах за кордоном.

Чим більша мобільність молодих людей, тим більша їхня майбутня соціальна активність. Водночас, можливості, які відкриваються перед українською молоддю для навчання за кордоном, загрожують інтелектуальному потенціалу України, якщо вони не повернуться додому після закінчення навчання [1, с. 161]. Варто також враховувати той факт, що в умовах сьогоденних реалій значна кількість розумної молоді виїхала не лише з метою здо-

бути диплом закордонного вузу, а й знайти більш безпечне місце, де не літають ракети та не чути вибухів. Саме це є однією із найбільших перепон для українського суспільства на шляху повернення молодих кадрів назад в Україну.

Згідно з даними МВФ [2], готівкове населення України у 2021 році становило 41,0 млн осіб. У 2022 році воно скоротилося до 34,8 млн осіб, у 2023 році – до 33,2 млн осіб. Але МВФ прогнозує, що відбудеться поступове повернення біженців до України вже 2024 року (рис.1). Вважаємо, що скоріш за все повернуться ті, які мають якийсь зв'язок з Україною (залишився чоловік, батьки поважного віку, діти, майно і т. д.), молодь же намагатиметься пристосуватися до життя в іншій країні. За даними опитування Соціологічної групи «Рейтинг» [3], більшість громадян України живуть в Європі в комфортних умовах. Українці, які прожили в країні декілька років, мають найбільш комфортні умови (89%). Хоча недавно прибулі люди мають цілком пристойні умови проживання (близько 80%). При цьому українські біженці вважають, що загалом у Європі можливості кращі, ніж в Україні, особливо в доходах.

Рисунок 1 – Прогноз МВФ щодо чисельності населення України

За оцінками ООН [4, с. 10], війна може призвести до того, що понад 7,1 мільйона українців опиняться за межею бідності, а ще 3,7 мільйона наблизяться до неї. Крім того, оціночна кількість людей, які потребують гуманітарної допомоги, зросла до 17,6 мільйона на кінець 2022 р., причому найважчі умови склалися у південно-східному макрорегіоні та в центральному макрорегіоні разом з Дніпропетровською областю. Нині, через понад рік після початку повномасштабного вторгнення, ці наслідки продовжує відчувати населення по всій території країни, з конкретними наслідками для добробуту та стійкості. Саме тому оцінка міграційного потенціалу та майбутніх намірів молоді має стати частиною стратегії національної безпеки, відбудови та розвитку повоєнної України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз проблеми еміграції молоді та її ролі в період військової нестабільності, а також її наслідки в післявоєнний період України присутній у роботах вітчизняних і закордонних науковців, аналітиків та статистів, серед яких особливе місце займають Фогел Х. Є., Ерфан Є. А., Карпюк І. М., Токар В. М., Гбур З. В., тощо.

Мета дослідження. Дослідити проблему еміграції молодого населення та її ролі в період військової нестабільності, а також її наслідки в післявоєнний період України, визначити основні чинники її виникнення, сформулювати перелік важливих кроків, що можуть покращити або повністю подолати проблему.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міграція має певний вплив на зміну чисельності трудових ресурсів. Міграція – це процес механічного переміщення людей через кордон у певному регіоні зі зміною постійного місця проживання або регулярним поверненням [5]. Це явище сприяє обміну трудовими навичками, досвідом і знаннями, сприяє особистісному розвитку, впливає на структуру сім'ї, стать, вік, професійну кваліфікаційну структуру, призводить до оновлення персоналу, безпосередньо пов'язаного з соціальною, галузевою та професійною мобільністю населення. Тема міграції людей вивчається міграційною політикою. Ця галузь політології зосереджується на проблемі міграції, зокрема на розмірах, напрямку та складі міграції населення.

Під час демографічної кризи значна увага держави має приділятися не лише проблемам розвитку людського капіталу, а і його збереженню та створенню гідних умов для його використання. Саме такі пріоритети має класти перед собою Україна, здійснюючи міграційну політику. Останнім часом сотні мільйонів людей залишають місця постійного проживання і долають тисячі кілометрів у пошуках кращого життя. На сьогодні наявність диплому про вищу освіту є сильним фактором подальшої еміграції молодого українського фахівця, тому що це підвищує шанси як професійної реалізації взагалі, так і професійної інтеграції за кордоном. Виїзд з країни молодих людей часто пов'язаний з бажанням навчатись та працювати в іншій країні. Останнім часом до цього додається ще бажання перебувати в більш безпечному місці, де відсутні повітряні тривоги. Це пояснюється тим, що повномасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року мало далекосяжні соціальні та економічні наслідки, зокрема, пов'язані з величезним переміщенням населення, фізичними пошкодженням будівель та інфраструктури, а також збільшенням кількості жертв серед цивільного населення.

Крім того, війна також вплинула на психічне здоров'я і може призвести до зростання поширеності психологічних травм серед

дорослих і дітей, що може внести свої корективи у формуванні післявоєнного суспільства та економіки. В умовах обмеженої пропозиції працівників, важко обрати прекрасного управлінця або ж спеціаліста, з яким легко було б скоординувати роботу без будь-яких психологічних бар'єрів. Це підтверджує дослідження впливу війни на молодь в Україні [6]. Занепокоєння щодо психічного здоров'я молоді (14–35 років) (власного або близьких) зросло: 22% проти 11% у 2021 р. Але хоча 22% молодих людей стурбовані питанням психічного здоров'я, лише 12% визнають, що потребують психологічної допомоги. За оцінками Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) [7], близько 15 мільйонів людей потребують психологічної підтримки, з них від 3 до 4 мільйонів — медикаментозної. Практикуючі лікарі та експерти в галузі психічного здоров'я [8] попереджають про кризу психічного здоров'я в Україні, що насувається, зважаючи на нове покоління, народжене під час війни, мільйони переміщених осіб та зростання кількості ветеранів.

Емігрувавши з України, українці подорожують Європою. «Країною перебування часто подорожували 27% опитаних, іноді – 33%. Іншими країнами Європи – 15% та 26% відповідно» [3]. Ймовірно, деякі з них подорожували і по Україні, проте більшість використовує цю можливість, що призводить до змін у досвіді подорожей, розширює світогляд, підвищує культурний рівень та інтелектуальну активність, сприяє соціалізації та адаптації в країні, у якій вони перебувають. «Найбільше подорожує молодь, бо вони найбільш мобільні, мають менше зобов'язань, обтяжливих обставин, більш легкі на підйом. З віком кількість подорожей поступово зменшується» [3]. Існує висока ймовірність, що українська молодь, яка виїхала з України, або не повернеться, або повернеться не дуже скоро.

Таким чином, існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між бажанням людей виїжджати за кордон та залишатись в Україні. Іноді серед небезпек, що підстерігають молодь, є також і незаконна трудова експлуатація за кордоном.

Для переборення цього явища необхідний систематизований, комплексний підхід до його вивчення, який враховував би зовнішні та внутрішні фактори.

Об'єктом нашого соціологічного дослідження стали студенти першого та другого курсу факультету менеджменту та інформаційної безпеки, які навчаються у Вінницькому національному технічному університеті. Об'єкт складається з 304 осіб, з яких 139 – жіночої статі та 165 – чоловічої, віком від 17 до 19 років. Представники об'єкту дослідження переважно проживають на території Вінниці або Вінницької області. Предметом соціологічного дослідження є міграції студентів та їхнє бачення сучасного стану еміграції.

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 75 осіб, тобто наше дослідження носить репрезентативний характер та є вибіркоvim. Серед них 23 особи (30,7%) – представники чоловічої статі і 52 (69,3%) – представниці жіночої статі. Ця група за своїми характеристиками має відображати специфіку генеральної сукупності. Результати можна розповсюдити на весь об'єкт досліджень.

На запитання «Хто-небудь із Ваших близьких родичів працює (працювали) за кордоном?» більшість опитаних (20 осіб – 26,7%) відповіли, що зараз ні, але мають досвід такої роботи або працюють тривалий час, невелика кількість опитаних (18 осіб – 24%) – що не працюють і ніколи не працювали та 17 осіб (22,7%) зазначили, що працюють тимчасово або сезонно. Це свідчить про те, що опитані студенти демонструють значну дотичність до міграції близьких родичів.

За результатами відповідей на питання «Якщо Ви хотіли б виїхати зі свого населеного пункту, то куди?» більш як половина опитаних студентів виявили бажання виїхати та вже знають куди (сумарно: 44 особи – 58,7%), серед тих, хто ще не знає куди виявилось 8 осіб (10,7%) та ще 12 осіб (16%) вагались із відповіддю. 14,7% (11 осіб) опитаних студентів не мають бажання виїжджати взагалі. Найбільше серед бажаючих переїхати зі свого населеного пункту до обласного центру своєї області (14 осіб – 18,7%) та до іншої області України (11 осіб – 14,7%). До іншої місцевості в Україні серед опитаних студентів виявили бажання переїхати 7 осіб (сумарно: 9,4%): до іншого населеного пункту своєї області – 2 особи (2,7%), до м. Києва – 5 осіб (6,7%). До країн Європейського Союзу хочуть переїхати 10,7% (8 осіб) і до інших країн – 5,3% (4 особи). Це свідчить про те, що опитані студенти не мають сильного бажання мігрувати назавжди за межі України, а надають перевагу внутрішній міграції в інший населений пункт.

На запитання: «Чи готові Ви відмовитись від еміграції за кордон, за умови вирішення таких проблем:

- припинення воєнних дій на території України?» більшість опитаних (69 осіб – 92%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (6 осіб – 8%) – що не готові.

- покращення рівня демократії і законодавства в Україні?» більшість опитаних (65 осіб – 86,7%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (10 осіб – 13,3%) – що не готові.

- зростання середньої заробітної плати до 1000 доларів?» більшість опитаних (70 осіб – 93,3%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (5 осіб – 6,7%) – що не готові.

- зниження рівня безробіття?» більшість опитаних (66 осіб – 88%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (9 осіб – 12%) – що не готові.

• помітне зростання розвитку рівня внутрішнього туризму?» більшість опитаних (59 осіб – 78,7%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (16 осіб – 21,3%) – що не готові.

• наявність безкоштовних курсів з носіями мови з вивчення іноземної мови?» більшість опитаних (63 особи – 84%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (12 осіб – 16%) – що не готові.

• відміна обов'язкового призову до Збройних сил України?» більшість опитаних (41 особа – 54,7%) відповіли, що готові і менша кількість опитаних (34 особи – 45,3%) – що не готові.

• поява таких можливостей для навчання в Україні, як в інших країнах?» більшість опитаних (62 особи – 82,7%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (13 осіб – 17,3%) – що не готові.

• визнання дипломів абсолютно всіх вітчизняних ЗВО у світі?» більшість опитаних (63 осіб – 84%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (12 особи – 16%) – що не готові.

• забезпечення обов'язкового працевлаштування державою?» більшість опитаних (64 осіб – 85,3%) відповіли, що готові і невелика кількість опитаних (11 особи – 14,7%) – що не готові.

Такі результати свідчать про те, що більшість опитаних студентів (в середньому 62 особи – 82,9%) готові відмовитись від еміграції за кордон за умови вирішення вищезазначених проблем. Також цікавим моментом є те, що відміна обов'язково призову до ЗСУ не є значною проблемою для респондентів. Можливо, це пов'язано зі значною часткою респондентів жіночої статі (69,3%).

Проаналізувавши дані двомірного розподілу ознак, у якій порівнювалися відповіді осіб жіночої та чоловічої статі на запитання «Чи хочете ви емігрувати з України?», було отримано такий результат, що майже половина жінок (23 особи – 44,2%) і майже половина чоловіків (10 осіб – 43,5%) відповіли, що хотіли б попрацювати за кордоном деякий час, але потім повернутись в Україну. Майже третина жінок (15 осіб – 28,8%) та третина чоловіків (7 осіб – 30,4%) відповіли, що не хочуть емігрувати з України. Кожна сьома жінка (7 осіб – 13,5%) та кожен п'ятий чоловік (4 особи – 17,4%) хотіли б повернутися за кордоном деякий час, але потім повернутися в Україну. Це свідчить про те, що і жінки, і чоловіки переважно прагнуть емігрувати з України для того, що попрацювати в іншій країні та потім повернутися.

Під час аналізу другої частини статистичних даних двомірного розподілу ознак було виявлено, як відносяться респонденти до виїзду із свого населеного пункту в залежності від їхньої статі. Виявилось, що представники чоловічої та жіночої статі ставляться до такої

дискусійної проблеми приблизно однаково. Більш ніж половина жінок (33 особи – 63,5%) і чоловіків (14 осіб – 60,9%) відповіли, що хотіли б виїхати зі свого населеного пункту. Решта жінок (19 осіб – 36,5%) та чоловіків (9 осіб – 39,1%) відповіли, що не хотіли б виїжджати зі свого населеного пункту. Це свідчить про те, що і жінки, і чоловіки переважно хочуть виїхати зі свого населеного пункту.

Гіпотеза щодо того, що більшість респондентів хотіли б або покинути Україну та емігрувати за кордон, або виїхати зі свого населеного пункту в інший з більш розвиненою інфраструктурою (наприклад, з села в обласний центр) абсолютно підтвердилась. Причини цього, насамперед, пошук кращого життя, безробіття, низька заробітна плата тощо.

Висновки. Отже, було з'ясовано, що проблема еміграції є доволі актуальною на сьогоднішній день в Україні, адже більш ніж половина опитаних студентів має бажання емігрувати за кордон. Економічні та професійні причини (безробіття, низька заробітна плата, несприятливі умови праці, труднощі професійної самореалізації тощо) є одними з основних факторів прагнення виїхати. Ймовірно, ті, що мають певну дотичність до поняття «еміграція» (батьки періодично, постійно або тимчасово працюють за кордоном; є родичі за кордоном), частіше замислюються над еміграцією.

Для нашої держави необхідна стратегія перетворення міграційних намірів молодих студентів на мобільність та налагодження свого майбутнього життя в межах своєї країни. Також слід сприяти розвитку академічного підприємництва в Україні – формування механізму заохочування підприємництва у ВНЗ, що, ймовірно, дасть поштовх зростанню української економіки та відповідно зростання мінімальної заробітної плати. Для забезпечення централізованого керування міграцією кваліфікованих спеціалістів слід підняти цю проблему на загальнодержавний рівень. Зокрема, необхідно у державних документах, що стосуються стратегічного розвитку держави, актуалізувати проблематику щодо міграції висококваліфікованих спеціалістів та передбачити механізми залучення українського закордонного інтелектуального потенціалу для розвитку України.

Список використаних джерел

1. Смалійчук А. В. (2012). Еміграція студентської молоді та її вплив на людський капітал України. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика: зб. наук. пр.* Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К: КНЕУ. № 2. С. 160–164.
2. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://www.imf.org/> (дата звернення: 29.10.2023).
3. Всеукраїнське дослідження українців у Європі. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/vse_

vropeyske_dosl_dzhennya_ukra_nc_v_u_vrop.html (дата звернення: 29.10.2023).

4. Оцінка впливу війни на людей. Україна, червень 2023. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/undp-ua-hia-ukr-2.pdf> (дата звернення: 29.10.2023).

5. Міграція – академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/mighracija> (дата звернення: 29.10.2023).

6. Cedoss Analytical Centre, Info Sapiens, UNFPA, United Nations Population Fund, UNDP, Ministry of Youth and Sports of Ukraine, and Danish Ministry of Foreign Affairs. «Impact of War on Youth in Ukraine,» 2023. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/impact-war-youth-ukraine> (дата звернення: 20.11.2023).

7. The Economist. «Ukraine Is on the Edge of Nervous Breakdown.» The Economist, August 6, 2022. URL: <https://www.economist.com/europe/2022/08/06/ukraine-is-on-the-edge-of-nervous-breakdown> (дата звернення: 20.11.2023).

8. (2023). WHO. «Scaling-up Mental Health and Psychosocial Services in War-Affected Regions: Best Practices from Ukraine.» Accessed May 12, 2023. URL: <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/scaling-up-mental-health-and-psychosocial-services-inwar-affected-regions--best-practices-from-ukraine> (дата звернення: 20.11.2023).

from Ukraine.» Accessed May 12, 2023. URL: <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/scaling-up-mental-health-and-psychosocial-services-inwar-affected-regions--best-practices-from-ukraine> (дата звернення: 20.11.2023).

References

1. Smaliychuk A. V. (2012). Emigratsiya students'koyi molodi ta yii vplyv na lyudsky kapital Ukrayiny. Sotsial'no-trudovi vidnosyny: teoriya ta praktyka: zbirnyk nauk. pr. Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrayiny, DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Get'mana.» K: KNEU, 2012. No. 2. S. 160–164.

2. Mizhnarodnyy valyutnyy fond. URL: <https://www.imf.org/> (дата звернення: 29.10.2023).

3. Vseukrayins'ke doslidzhennya ukraiynsiv u Yevropi. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/vse_vropeyske_dosl_dzhennya_ukra_nc_v_u_vrop.html (дата звернення: 29.10.2023).

4. Otsinka vplyvu viyny na lyudey. Ukrayina, cherven' 2023. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/undp-ua-hia-ukr-2.pdf> (дата звернення: 29.10.2023).

5. Mighratsiya – akademichnyy tлумachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy. URL: <http://sum.in.ua/s/mighracija> (дата звернення: 29.10.2023).

6. Cedoss Analytical Centre, Info Sapiens, UNFPA, United Nations Population Fund, UNDP, Ministry of Youth and Sports of Ukraine, and Danish Ministry of Foreign Affairs. «Impact of War on Youth in Ukraine,» 2023. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/impact-war-youth-ukraine> (дата звернення: 20.11.2023).

7. The Economist. «Ukraine Is on the Edge of Nervous Breakdown.» The Economist, August 6, 2022. URL: <https://www.economist.com/europe/2022/08/06/ukraine-is-on-the-edge-of-nervous-breakdown> (дата звернення: 20.11.2023).

8. WHO. «Scaling-up Mental Health and Psychosocial Services in War-Affected Regions: Best Practices

Scientific publication

Gilea: Scientific Bulletin

Volume 191-192 (№ 1-2)

CO-FOUNDERS:

**Ukrainian State University named after Mykhailo Drahomanov
Gileya Publishing House**

Editor-in-Chief: *Andrushchenko V. P.*

Editor-in-Chief: *Vashkevich V. M.*

Publisher: Gileya Publishing House

04070, Kyiv, street Pochaynynska, 62

Mob. tel. +38 (067) 509 33 99

Printing:

Signed for printing 29.02.2024

Circulation 100

The price is negotiable